Bioekonomika reģioniem, reģioni bioekonomikai

Līdztekus reģionālā plāna izstrādei tika sagatavots arī **Pārrobežu Rīcības plāns zināšanās balstītas bioekonomikas inovāciju ekosistēmas izveidei**, kā rezultātā**, sadarbojoties reģioniem** Somijā, Norvēģijā, Igaunijā, Polijā un Latvijā – Vidzemes plānošanas reģionā **(*Interreg Baltijas jūras reģiona programmas* projekts *RDI2CluB*)**, ir uzsāktas vairākas **bioekonomikas attīstību sekmējošas iniciatīvas**.

Plānu uzdevums ir iedvesmot bioekonomikas attīstītājus un tajā ietilpstošo nozaru uzņēmumus palūkoties uz tradicionālajiem dabas resursiem no jaunas perspektīvas, rosināt pievērsties inovācijām un pētniecībai, veicināt produktu un pakalpojumu attīstību un pilnveidi, kā arī motivēt dažāda līmeņa valsts iestādes izstrādāt un ieviest atbalsta mehānismus, kas stimulē bioekonomiku, vienlaikus nodrošinot līdzsvaru starp reģionu ekonomiskajām, sociālajām un vides interesēm.

> Pirms kāda laika sabiedrība tika informēta par to, ka Vidzemes plānošanas reģions sadarbībā ar nozares ekspertiem ir izstrādājis **rīcības plānu zināšanās balstītas bioekonomikas inovāciju ekosistēmas attīstīšanai reģionā**, un tā ietvaros ir iezīmētas prioritātes, veicamie darbi, kā arī ir sperti pirmie soļi pretim ekosistēmas veidošanai (vairāk lasīt ŠEIT).

Ekonomikai vairāk nekā jebkad agrāk ir vajadzīgas zināšanas, jauni uzņēmējdarbības modeļi un

radoša pieeja, kas ļauj indivīdiem, juridiskām personām un reģioniem mainīties un ātri pielāgoties jaunām situācijām, kā arī informētība un zināšanas par to, kā un kādiem mērķiem iespējams izmantot reģionālos dabas resursus, īpaši ierobežotos cilvēku un preču kustības apstākļos. Apzinot alternatīvas un jaunas iespējas vietējo resursu izmantošanai, tiks radītas jaunas uzņēmējdarbības aktivitātes, tādējādi attīstot vietējo un reģionālo ekonomiku.

Risinot reģionālās problēmas un stiprinot vietējos ražotājus, palielināsies vietējo resursu nozīmība un pielietojums, kā arī uzņēmumiem tiks sniegta palīdzība, lai tie spētu turpināt darboties un attīstīties, tādā veidā sniedzot sabiedrībai sociālekonomiskos labumus: darbavietas, ienākumus, preces un pakalpojumus. **Īpaši nozīmīgi tas ir galvenajām bioekonomikas nozarēm: lauksaimniecībai un pārtikas pārstrādei, mežsaimniecībai un kokapstrādei, zivsaimniecībai un citām, kas veido reģionu ekonomikas pamatu**. Šo nozaru uzņēmumi nodrošina reģionu pārtikas un enerģijas materiālu krājumus un darbavietas tūkstošiem cilvēku visā Baltijas jūras reģionā.

> Divpadsmit partneri no piecām Eiropas valstīm ir izstrādājuši **kopīgu rīcības plānu zināšanās balstītu reģionālo bioekonomikas inovāciju ekosistēmu attīstībai.** Partneri ir vienojušies, ka efektīvai ekosistēmai visnozīmīgākie ir trīs pamatelementi:
>
> 1. **zināšanas** tiem, kas ražo produktus un pakalpojumus, jo īpaši tiem, kas rada inovācijas;
> 2. **labi funkcionējošas ekosistēmas**, kur pieejamie **pakalpojumi** un **atbalsta instrumenti** vieno dažādu valstu bioekonomikas ieinteresētās puses un nodrošina piekļuvi zināšanām, ekspertiem, pētniecības un tehnoloģiju attīstības un inovācijas iekārtām;
> 3. **sabiedrības informētība par bioekonomiku, tās potenciālu un jaunām pieejām esošo dabas resursu izmantošanā**.

Kopīgais rīcības plāns tika izstrādāts 2019. gadā, un tajā ir iezīmēti kopīgo rīcību virzieni, kuru pamatā ir katra iesaistītā reģiona apzinātās vajadzības un kapacitāte.

Zināšanas ir attīstības, jo īpaši inovāciju, pamats, tāpēc liela uzmanība tiek pievērsta **zināšanu apmaiņai un kopradei** dažādās partnerībās. Lai izstrādātu jaunas un pilnveidotu esošās tehnoloģijas savvaļas dzīvnieku pārraudzībai, sadarbību ir uzsākuši **Norvēģijas** un **Latvijas** pētnieki un uzņēmēji. Tie plāno arī citus kopīgus pasākumus, piemēram, izstrādāt risinājumu ezeru ekosistēmas uzraudzības procesa automatizācijai**.**

Somijas un Latvijas pārtikas pārstrādes MVU apmainījās ar zināšanām par risinājumiem un jauninājumiem nišas pārtikas produktu ražošanai no vietējiem dabas resursiem. Latvijas pētnieku un uzņēmēju grupa iepazinās ar Norvēģijas zināšanām un pieredzi koksnes resursu izmantošanā videi draudzīgā, efektīvā ēku būvniecībā. Iegūtā pieredze tiek izmantota viedās koksnes starpnozaru

laboratorijas izveidei Latvijā. Šie nelielie soļi ir palīdzējuši pētniekiem un uzņēmumiem iegūt nepieciešamās zināšanas vai gūt ieskatu, kā apvienot dažādu zinātņu nozaru ietvaros radītās zināšanas. Dažos gadījumos **tas ir ievērojami paātrinājis produktu un pakalpojumu attīstību, ļaujot sasniegt nozīmīgus rezultātus bez ilglaicīgiem un dārgiem pētniecības un tehnoloģiju attīstības projektiem**.

> **Pakalpojumu un atbalsta instrumentu attīstība** ir nozīmīga nemateriāla investīcija, kas risina un apmierina bioekonomikas dalībnieku vajadzības pēc pieredzējuša darbaspēka, zināšanām, konsultācijām, finansējuma vai cita veida atbalsta. Viens no šādiem pasākumiem ir novatorisku pieeju izstrāde kvalificēta darbaspēka nodrošināšanai viedās specializācijas jomu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Vidzemes plānošanas reģions Latvijā un JAMK Lietišķo zinātņu universitāte Somijā, piedaloties citām pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta organizācijām no **Vācijas, Spānijas, Igaunijas** un **Lietuvas**, izstrādā metodoloģiju, kas vispirms tiks testēta atlasītos uzņēmumos un vēlāk tās lietotājiem palīdzēs piesaistīt un efektīvi pārvaldīt kvalificētu personālu, tādējādi apmierinot uzņēmumu vajadzības pēc pētniekiem, inženieriem, tehnologiem un citiem darbiniekiem, kuriem nepieciešamas īpašās zināšanas un/vai prasmes. Pirmie rezultāti un secinājumi gaidāmi 2020. gada nogalē. Jāatzīmē, ka **metodoloģija bez maksas būs pieejama ikvienam uzņēmumam.**

Izpratne un zinātība par vietējo dabas resursu potenciālu un to izmantošanas iespējām ir svarīga, lai tie, kuriem pieder dabas resursi, un tie, kuri tos pārvalda, zinātu, kur un kā šos resursus ir iespējams pielietot. Ekonomikai īpaši svarīgi ir panākt, lai dabas resursi ar nozīmīgu izmantošanas potenciālu tiktu izmantoti augstas pievienotās vērtības produktu ražošanai un pakalpojumiem. Piemēram, bioloģiski audzēti pākšaugi bioloģiskā proteīna ražošanai. Izpratnes veicināšana ir īpaši nozīmīga **Baltijas valstīs**, kur sabiedrības informētības līmenis par bioekonomiku un inovāciju ir zemāks nekā **Ziemeļvalstīs**.

Lai radītu pozitīvas pārmaiņas, Latvijā un Igaunijā tiek organizēti mērķtiecīgi izpratnes un zinātības veicināšanas pasākumi, piesaistot savās jomās augstu novērtētus Eiropas ekspertus. 2019. gadā **Vidzemē** notika divi bioekonomikas inovāciju forumi, kuros piedalījās vairāk nekā 100 dalībnieku no Latvijas un ārvalstīm. Tajā pašā gadā Igaunijā tika organizēta valsts līmeņa bioekonomikas konference ar nozares pārstāvju, politiķu, pētnieku un patērētāju piedalīšanos. Šie pasākumi ir sekmējuši mehānismu un instrumentu, kuru mērķis ir atbalstīt bioekonomikas jomas, uzlabošanu, jaunu pētniecības un tehnoloģisko projektu izstrādi un citus pasākumus.

> Apzinoties zināšanu, pieredzes un viedokļu apmaiņas nozīmi un to, cik daudz laika un finanšu resursu būtu nepieciešams klātienes pasākumiem, partneri ir izstrādājuši un iedzīvinājuši informācijas tehnoloģijās balstītu risinājumu **– atvērtu virtuālu bioekonomikas inovācijas centru – Biobord platformu**, kas ļauj iegūt zināšanas, dalīties pieredzē, piedāvāt un sniegt pētniecības un tehnoloģiju attīstības pakalpojumus, kā arī īstenot citus kopīgus pasākumus.

Biobord platforma ir **atvērta, brīvprātīga, bezmaksas bioekonomikas attīstītāju kopiena**, kas

apvieno tās lietotājus, piedāvājot rīkus zināšanu un informācijas nodrošināšanai par bioekonomikas resursu pārvaldību un koplietošanu un sniedzot inovāciju atbalsta pakalpojumus. Jau šobrīd vairāk nekā 230 dažādu valstu uzņēmumi, pētnieki, tehnoloģiju un inovāciju izstrādātāji, kā arī valsts iestādes izmanto platformu, lai sadarbotos, savstarpēji mācītos, dalītos zināšanās un pieredzē.

Dažu turpmāko mēnešu laikā tiks publicēts izdevums, kurā būs apkopotas bioekonomikas 25 labās prakses Baltijas jūras reģionā, tai skaitā Latvijā. Ikvienam interesentam būs iespēja iepazīties ar stāstiem, tostarp par to, kā tradicionālās, vietējās izejvielas tiek izmantotas inovatīvu produktu ražošanai; kā dažādas sabiedrības grupas saliedējas, lai izveidotu ilgtspējīgu un videi draudzīgu dzīves vidi; kā jauns uzņēmējdarbības modelis palīdz radīt ilgtspējīgu, uz eksportu orientētu uzņēmējdarbību. Brošūra būs pieejama platformā Vidzemes plānošanas reģiona mājas lapā, kā arī platformā BIOBORD.

Pasākumi tiek īstenoti projekta RDI2CluB ietvaros. Projektu finansiāli atbalsta Eiropas Reģionālais attīstības fonds Interreg Baltijas jūras reģiona programmas 2014.-2020.gadam ietvaros, kā arī līdzfinansē Norvēģijas finanšu instruments un projekta partneri.

Informāciju sagatavoja: Irīna Kulitāne, VPR eksperte ekonomikas un reģionālās attīstības jautājumos, irina.kulitane@konso.lv, +371 29131859.

Papildu informācija par projektu RDI2CluB: Santa Niedola, Projektu vadītāja, santa.niedola@vidzeme.lv, +371 26674261.